

Fiu al acestor meleaguri, autorul cărții aflată în atenția noastră, Dr. Dorin-Ioan RUS, ne prezintă în paginile sale unele aspecte privind situația sașilor reghineni în primii ani postbelici. După ce prezintă, în introducere, principalele puncte de referință care au fost vizate pentru a fi atinse, autorul abordează în capitolul I *Evacuarea sașilor din Reghin în septembrie 1944*, acțiune prezentată evenimential, conform relatărilor și rapoartelor publicate ale unor martori oculari.

Emigrarea sașilor reghineni, în septembrie 1944, a fost, apreciază d-l Dorin Rus, un eveniment trist pentru istoria contemporană a orașului Reghin. Consecințele acestuia sunt incomensurabile, atât sub aspect economic, cât și cultural și social. Părăsirea localității, întemeiată de către strămoșii lor, în veacul al XIV-lea, a fost un act dureros, întrucât ei lăsau în urmă nu doar averile adunate, ca urmare a muncii unor întregi generații, ci și niște relații de prietenie și de rudenie, ca și o întreagă viață personală, cu numeroasele ei aspecte pozitive și negative: vise, speranțe, împliniri, dezamăgiri, bucurii și tristeți.

Emigrarea s-a desfășurat în mod organizat, dar a durat o lungă perioadă de timp, condiționată fiind, în mod firesc, de situația generală a haosului provocat de mersul evenimentelor de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Evacuarea nu a fost lipsită, însă, de o serie de probleme, generate mai ales de lipsa unei perspective clare a situației lor, de părăsirea caselor, de plonjarea în necunoscut. Toate acestea, însă, au dus la întărirea și nu la slăbirea relațiilor dintre ei, fortificându-se sentimentul de solidaritate. Călătoria în sine s-a desfășurat în condiții foarte grele, deplasarea femeilor, copiilor și bătrânilor efectuându-se cu trenurile sau cu mașinile armatei, iar pentru cei care erau în putere, cu căruțele, împreună cu unele lucruri de o mai mare sau mai mică valoare, luate de-acasă.

În capitolul al II-lea este expusă *Lista fostelor proprietăți din Reghin înainte de septembrie 1944*, părăsite de proprietarii lor de drept, în decursul acelor evenimente. Autorul a întocmit această listă conform unor documente păstrate în arhiva transilvană din Gundelsheim.

Destinațiile emigrației reghinene: Austria, Germania, America, este titlul și subiectul celui de-al III-lea capitol. Odată ajunși în Austria și Germania, reghinenii au început să-și refacă viața în unele așezări precum: Vöklbruck, Gellspach, Schwanenstadt (Austria), Stuttgart, Dinkelsbühl, Rothenburg o.d.T. (Germania). Stabiliți în diferite spații ale Europei Occidentale sau ale continentului american, sașii reghineni au început o nouă viață, și-au întemeiat noi gospodării și și-au găsit noi locuri de muncă. Odată cu plecarea lor din Transilvania, s-au întrerupt și legăturile firești, existente pe de-o parte între ei, iar pe de altă parte între ei și patrie, adică cei rămași acasă, indiferent de etnie.

În capitolul al IV-lea, autorul face o amplă prezentare a publicației „*Der Hihnemuerk*” (Târgul de păsări – în dialectul săsesc local), apărută la Stuttgart, până în anul 1964. D-l. Rus arată că sașii reghineni nu au luat la plecare lor, în primul rând, averi materiale. ci sistemul lor de organizare, pe care l-au perpetuat și în noile lor țări de adopție. Totodată, au căutat să-și mențină intacte conștiința etnică și de neam, obiceiurile și portul, dar mai ales graiul lor local. Astfel, au căutat, prin orice mijloace, să mențină viu graiul săsesc de Reghin, folosindu-l nu doar în conversațiile dintre ei, ci și prin corespondență, publicarea de articole în „*Der Hihnemuerk*”, acordarea de sprijin în alcătuirea unor lucrări cu caracter cultural-științific. Cu toate că nu a fost o publicație de largă circulație, și nici nu era considerată ca atare, în sensul legii presei, „*Der Hihnemuerk*” a avut un rol foarte mare în menținerea legăturilor dintre reghineni, fiind nu doar o adevărată bancă de informații cu privire la viața și activitatea celor emigrați, ci și un adevărat organism care mijlocea într-ajutorarea tuturor celor care aveau nevoie de sprijin. Mai mult decât atât, în paginile „*Hihnemuerk*”-ului au fost publicate informații de real interes științific cu privire la istoria orașului.

Trecutul Reghinului Săsesc a fost o temă asupra căreia s-au aplecat cu interes toți cei care aveau preocupări culturale în cercurile diasporei reghinene. Cu toate că ei nu erau specialiști în această problemă – fapt care era recunoscut ca atare de către semnatarii articolelor publicate în paginile publicației – ei s-au dedicat cu pasiune, interes și minuțiozitate studierii trecutului reghinean. Ba mai mult, recunoscându-și cu sinceritate lipsa pregătirii de specialitate, au lăsat în scris toate ideile și rodul căutărilor lor, în speranța că în viitor se va găsi un istoric profesionist capabil să le valorifice.

În capitolul al V-lea sunt redată pe scurt *Întâlnirile emigranților reghineni între anii 1952-1962*. Sunt evidențiate unele relatări și trăiri ale participanților la marile întâlniri ale sașilor de la Dinkelsbühl sau de la Wels, precum și cele din Canada, de mai mică importanță. Întrunirile lor anuale, bianuale sau circumstanțiale, organizate pe plan local, în noile așezări, au dus la întărirea sentimentului de solidaritate, ca și la accentuarea melancoliei față de ținuturile natale. Astfel, autorul pare a fi și el mândru de locul fruntaș ocupat de sașii reghineni în anii cincizeci, la începuturile organizării întâlnirilor sașilor, obișnuite astăzi, de la Dinkelsbühl. Explicația poate sta în faptul că alături de sașii bistrițeni și o mică parte a șvabilor sătmăreni, germanii evacuați din Reghin au constituit un fel de avangardă a emigrației săsești postbelice.

Capitolul al VI-lea, intitulat *Relațiile cu Reghinul și cu reghinenii de pretutindeni*, ne oferă unele exemple ale spiritului de într-ajutorare al reghinenilor, al persistenței spiritului de „*Hihnemuerk*”, specific Reghinului interbelic, precum și unele relatări și trăiri ale sașilor referitoare la locurile lor de origine.

În noile țări, sașii reghineni și-au creat situații economice și sociale foarte bune, unii dintre ei ajungând să se implice și să se afirme cu mult succes în viața politică, științifică, culturală și administrativă din Germania și Austria, după cum se vede în micul lexicon al personalităților din emigrație, prezentat în capitolul al VII-lea: *Date privind activitatea sașilor reghineni emigrați, între anii 1944-1964*. Succint, sunt prezentate aspecte din activitatea unor reghineni celebri precum E. Plesch, Ed. Keintzel, E. Haltrich, O. Keintzel, T.Schwab, H.Kaiser etc. Aceste realizări demonstrează partea pozitivă a emigrării: posibilitatea de afirmare profesională, care n-ar mai fi fost posibilă în cadrele oferite de România comunistă.

Paginile cărții prezintă succint și fragmentar aspecte din viața unei generații pline de glorie, născută la Reghin, în anii anteriori primului război mondial, educată împreună cu celelalte etnii importante ale orașului – cu românii, maghiarii și evreii – fapt care și-a pus amprenta asupra caracterului fiecăruia dintre ei. Generația în cauză se stinge la mijlocul anilor șaizeci ai secolului al XX-lea, ultimii ei reprezentanți, foarte puțini la număr, trăind și în zilele noastre.

Lucrarea nu a căutat să trateze în mod exhaustiv situația etnicilor germani reghineni emigrați în septembrie 1944, ci a încercat doar să propună unele puncte de reper pentru cercetările viitoare ale specialiștilor în domeniu.

Fără a urmări o reconstituire exhaustivă a societății din Reghinul interbelic, autorul a reușit să aducă o serie de contribuții însemnate la cunoașterea istoriei orașului și a sașilor în general, în cea mai neagră etapă a istoriei lor.

Lucrarea se citește cu interes și folos de către toți cei preocupați de trecutul orașului, de fenomenul emigrării sașilor în Vest și al adaptării lor în societatea de acolo, fie ei istorici, politologi, sociologi, geografi etc., mai tineri sau mai vârstnici. Cercetătorii de profesie pot găsi în această lucrare răspunsuri la unele întrebări, pot descoperi noi piste de investigație, pot formula noi interogații.

Virgil PANĂ